

Stanovisko Evropského výboru regionů Pastevectví

(2020/C 39/14)

Zpravodaj: Jacques Blanc (FR/ELS), starosta obce La Canourgue**POLITICKÁ DOPORUČENÍ**

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

1. domnívá se, že zachování pastevecké činnosti má zásadní význam pro udržení zemědělství ve všech regionech a životaschopnost venkovských komunit, a tedy pro naplnění cíle územní soudržnosti, jež byl vytyčen v Lisabonské smlouvě, ale i pro dosažení našich cílů v oblasti životního prostředí, klimatu a ochrany biologické rozmanitosti;
2. upozorňuje na to, že další provozování pastevecké činnosti ohrožují různé problémy, které jsou do stejné míry závažné a v jednotlivých regionech se projevují odlišně, přičemž však některé z nich mohou samy o sobě ohrozit její přetrvání. Jde o problémy týkající se zohledňování specifického charakteru této činnosti při přidělování finančních prostředků v rámci společné zemědělské politiky (pastviny s výskytem keřů a stromů, mobilita, společné pastviny atd.), problémy související s hospodářskou situací, konkurencí ve využívání půdy, problémy s předáváním znalostí, omezení v provádění pastvy kvůli ekologickým otázkám, konkurencí ve využívání pastvin s jejich dalšími uživateli a zejména využívání pastvin k rekreaci a ohrožení stád velkými masožravými druhy;
3. v souladu s doporučeními, která Výbor formuloval ve svém stanovisku k reformě společné zemědělské politiky (SZP), žádá, aby se v rámci přeorientování podpory ze SZP více vzalo v potaz pastevectví a extenzivní a udržitelné způsoby chovu, a to s přihlédnutím k jejich prospěšnosti pro vyvážený rozvoj regionů a v zájmu dosažení našich cílů v oblasti životního prostředí a klimatu;
4. je potěšen návrhem výboru AGRI Evropského parlamentu ohledně nařízení, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci SZP. Cílem tohoto návrhu je změnit článek 4 nařízení o strategických plánech SZP tak, aby mohly být pastviny s výskytem keřů a stromů uznány jako plochy zemědělské produkce způsobilé pro základní platby. Požaduje však, aby bylo konečné znění tohoto článku upraveno tak, že do něj bude zahrnut pojem pastvin, které mohou (například pod stromy) nebo nemusí mít bylinný porost. Je totiž nutné uznat pastviny jako samostatný typ zemědělské plochy lišící se od trvalých travních porostů, aby se vyjasnil status pastvin a jejich způsobilost k podpoře. Pastviny by měly být definovány odděleně od trvalých travních porostů, přičemž tato definice by neměla obsahovat žádnou zmínku o nezbytné přítomnosti bylinného porostu. Trvalé travní porosty a pastviny by mohly být souhrnně označovány jako stálé pastviny;
5. doporučuje, aby byly využívány pastviny plně uznány jako plochy zemědělské produkce ve stabilním a spolehlivém regulačním rámci, který reálně omezí podporu poskytovanou v rámci SZP stejně jako v ostatních odvětvích;
6. upozorňuje na to, že pastevectví provozované v přírodním prostředí, při němž se stáda živí přirozenými zdroji potravy, vyžaduje určitou míru flexibility a jistoty pro vyrovnání se s klimatickými výkyvy. Chovatelé tedy potřebují rezervní plochy, které by se nemusely využívat každoročně nebo by mohly být spásány s velmi odlišnou intenzitou, jež jsou však nezbytné v případě sezónního sucha (zpravidla se jedná o vřesoviště, nívné oblasti a lesy). Vzhledem k probíhající změně klimatu je stále častěji nutné tyto plochy využívat. Mechanismy pro uznání pastvin jako ploch způsobilých k podpoře v rámci prvního pilíře by měly uznat a zajistit právní jistotu pro jejich využívání, k němuž nedochází každý rok a které nelze v okamžiku podání žádosti v rámci SZP předvídat. Mimoto jsou v pastevectví vyvíjeny agroekologické postupy výměny ekosystémových služeb tím, že jsou v něm navíc využívány plochy určené k jinému účelu (zejména vinice a sady), což umožňuje snížit množství vstupů a mechanizovaných úkonů. V rámci evropských politik je třeba uznat, podporovat a nalézt z právního hlediska bezpečná řešení, aby bylo možné rozvíjet tyto postupy, při nichž chovatelé využívají plochy, které vykazují jiní zemědělci. Dále pak jsou v pastevectví vyvíjeny postupy související s lesním hospodářstvím – jde o využívání zalesněných ploch k pastvě, které přináší užitek lesníkům i zemědělcům. V rámci evropských veřejných politik je třeba uznat a podporovat kombinované využívání těchto ploch a těchto postupů, které – za určitých podmínek – do značné míry pomáhají ochránit lesy před požáry a přizpůsobit chov zvířat změně klimatu a zohledňují potřebu obnovy lesa a lesní produkce;
7. podporuje návrh výboru ENVI Evropského parlamentu ohledně nařízení, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky. Cílem tohoto návrhu je určit limity pro intenzitu chovu na zemědělský podnik a omezit dotace podnikům, jež tyto limity překračují;

8. vítá návrh výboru AGRI Evropského parlamentu, jehož cílem je upravit článek 68 výše uvedeného nařízení tak, aby bylo i nadále možné podporovat v rámci EZFRV pořízování psů na ochranu stád před velkými masožravými druhy, jež jsou chráněny směrnici o ochraně přírodních stanovišť;
9. požaduje, aby bylo členským státům, na jejichž území se nacházejí horské oblasti, uloženo povinně provádět integrovanou horskou politiku, jež cíleně používá značnou část dostupných nástrojů (finanční podpora z důvodu přírodních omezení, podpora znevýhodněným oblastem v rámci druhého pilíře, zvláštní dílčí program pro horské oblasti), a aby na ni byl vyčleněn rozpočet odpovídající rozloze těchto území;
10. vyzývá EU, aby byly uznány ekosystémové služby poskytované chovateli a vlastníky lesa v horských oblastech a ve Středomoří jakožto držitelé místních znalostí ve smyslu, v jakém je chápe Mezivládní vědecko-politická platforma pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby (IPBES), a aby jim byla s ohledem na tyto ekosystémové služby, jež prospívají celému obyvatelstvu, přiznána spravedlivá kompenzace;
11. žádá, aby měl každý členský stát možnost uplatňovat určitá opatření v rámci prvního pilíře (ekologická složka) a druhého pilíře na veškeré pastviny, a nikoli pouze na plochy způsobilé k podpoře. Je totiž třeba zajistit, aby mohla být některá opatření, například jistá lokální agroenvironmentálně-klimatická opatření, jako je ochrana lesů před požáry (francouzský systém DFCI), realizována na celém fyzickém území;
12. s cílem podpořit zachování zemědělství ve znevýhodněných oblastech navrhuje, aby byl vyrovnávací příspěvek za přírodní znevýhodnění pro členské státy, kde ho lze uplatňovat, povinný;
13. vybízí členské státy a místní a regionální orgány k tomu, aby financovaly investice v pasteveckých oblastech, na které se nezdá, že nelze dostat zemědělskými stroji. Pro udržitelné obhospodařování těchto oblastí má zásadní význam vybudování příslušné infrastruktury (příbytků pro pastevce, manipulačních ohrad, oplocení, instalace napajedel atd.), provádění údržby a odstraňování podrostu;
14. domnívá se, že je nutné podporovat získávání půdy pro zemědělskou a pasteveckou činnost na místní úrovni. Pokud pozemek patří několika vlastníkům, pak je v zájmu dynamického rozvoje pastevečtví nezbytné zřídit odpovídající pozemkovou organizaci;
15. vybízí členské státy a místní a regionální orgány, aby pastevcům usnadnily přístup k půdě, zejména pomocí zvláštních víceletých smluv, které chovatelům a skupinám uživatelů zaručí, že bude daný pozemek sloužit pouze k pastevečtví;
16. vybízí členské státy a místní a regionální orgány, aby vytvořily uzpůsobené systémy pro podporu postupů kolektivní správy. Aby si zajistili potřebnou infrastrukturu a lidské zdroje, museli si pastevci velmi záhy vyvinout osobité formy kolektivní organizace zahrnující takové způsoby využívání půdy, které se nedotýkají jejího vlastnictví. Díky nim je možné seskupovat soukromé a obecní pozemky (v rámci jedné lokality a pod správou téhož subjektu), jež jsou pak využívány jako pastviny. Zabezpečují vztahy s administrativou a s různými typy partnerů či uživatelů;
17. vyzývá EU, aby i nadále podporovala rozvoj zemědělských produktů s označením kvality a aby poskytovala přidanou hodnotu díky ochraně kvalitních zemědělsko-potravinářských produktů z pasteveckého chovu. Především je třeba pobízet členské státy k tomu, aby zaváděly nepovinné označení kvality „horské produkty“, které dosud většina zemí neuplatňuje, přestože bylo schváleno v roce 2014;
18. žádá, aby bylo označení „mléko, sýr a maso z pasteveckého chovu“ používáno pouze u produktů, u nichž je zaručeno, že v období pastvy pochází více než 80 % potravy daných zvířat z pastvy;
19. poukazuje na to, že chovatelé se potýkají s nekalou soutěží spočívající v dovozu levných produktů, které ohrožují přetrvání pastevečtví v Evropě. V důsledku toho musí EU tyto praktiky kompenzovat tím, že pastevečtví i jiným odvětvím poskytuje podporu. Stejně jako ve svém stanovisku ohledně SZP po roce 2020 Výbor žádá, aby EU soustředila veškerý svůj vliv předního světového dovozce a vývozce potravin na změnu pravidel mezinárodního obchodu se zemědělskými produkty (WTO, 1994) tak, aby byly nastoleny spravedlivější a solidárnější obchodní vztahy;
20. vítá pilotní projekt, který zahájil a podporuje Evropský parlament a jehož cílem je vytvořit regionální platformy pro řešení konfliktů s populacemi vlků, medvědů, rosomáků a rysů. Žádá, aby byly v jejich rámci plně uznány a v odpovídajících plánech reakce řešeny důsledky spojené s napadáním stád a jejich ochranou a prodiskutovány všechny právní prostředky, včetně těch, jež umožňují jejich odstřel jakožto zastrahující opatření. Poukazuje na to, že některé regiony zřídily rovněž z vlastní iniciativy diskusní platformy;
21. vyzývá k navázání přeshraniční spolupráce v oblasti pastevečtví, aby se tak předešlo nestabilitě v důsledku protichůdných a pro evropský prostor jako celek nevhodných opatření;

22. požaduje, aby strategie v oblasti biologické rozmanitosti využívala nový zvláštní fond zaměřený na ochranu druhů. Z tohoto fondu by měly být hrazeny škody způsobené velkými masožravými druhy, které značně narůstají, a také náklady spojené s ochranou stád, na niž se využívá stále více prostředků EZFRV, ačkoli rozpočet tohoto fondu výrazně klesá. Pokud ke zřízení nového fondu nedojde, pak budou muset být využívány stávající finanční nástroje na regionální (pokud existují), vnitrostátní a unijní úrovni (včetně EZFRV);
23. vyzývá Komisi, aby na základě příští zprávy o stavu přírody, jež má být zveřejněna v roce 2020, posoudila, zda by nebylo nutné přezkoumat směrnici o ochraně přírodních stanovišť, a to s přihlédnutím k výsledkům akčního plánu pro přírodu, lidi a hospodářství a ke stavu populace jednotlivých druhů a stanovišť. V rámci případného přezkumu této směrnice je třeba prozkoumat, zda by se daly v budoucnu měnit její přílohy postupem projednávání ve výborech tak, aby bylo možné rychleji reagovat na změny u konkrétních populací a snížit nebo zvýšit míru jejich ochrany v jednotlivých zemích či územních celcích, pokud pro to bude existovat důvod s ohledem na nárůst nebo úbytek počtu populací chráněných druhů a na ohrožení pasteveckých činností;
24. vyzývá Komisi k rozsáhlejšímu začlenění agronomie a zootechniky do vědeckých studií realizovaných jako podklad pro politická rozhodnutí. Tyto studie musí vycházet z nejlepších dostupných znalostí v oblasti přírodních a společenských věd a agronomie a z dostatečně velkého množství shromážděných zkušeností a musí pokrývat dostatečně dlouhé období, aby mohly ovlivnit veřejnou politiku. Zejména je třeba podrobně uvést zvláštní situace z analyzovaných případových studií na téma pastevectví a velkých masožravých druhů, aby bylo možné pochopit místní podmínky a zjistit, do jaké míry jsou příklady týkající se ochrany stád a řízení populací velkých masožravých druhů účinné a do jaké míry mohou či nemohou přispět ke kolektivním úvahám a k formulování obecných zásad v jiných územních oblastech, a také se poučit z problémů a neúspěchů, a tak moci ve větší míře uzpůsobit evropské právní předpisy a nezbytná opatření skutečným místním podmínkám za účelem lepší regulace živočišných druhů a zejména vlků;
25. vyzývá Komisi, aby podporovala výzkum zaměřený na uznání organoleptických vlastností produktů pocházejících z pastevectví a od zvířat chovaných na pastvinách;
26. žádá EU, aby vypracovala ambiciózní politiku na ochranu lesů před požáry tím, že se podpoří pasení stád v lesích a na vřesovištích, což ovšem vyžaduje, aby byly nejprve uznány jako plochy zemědělské produkce, jak bylo uvedeno výše;
27. vítá projekt UNESCO s názvem „Dědictví a EU“, v jehož rámci má být světové dědictví využito coby nástroj k posílení hospodářské a sociální udržitelnosti venkovských oblastí v Evropě, a vyzývá evropské orgány k tomu, aby tuto iniciativu podpořily. Pastevecká krajina totiž figuruje na seznamu světového dědictví nejen jako kulturní krajina, ale také jako reliktní krajina nebo ve formě vyobrazení v jeskynních útvarech, což zvyšuje atraktivitu daných oblastí z hlediska cestovního ruchu;
28. vyzývá EU k tomu, aby propagovala profese související s pastevectvím. Státy by měly lépe oceňovat práci chovatelů i najímaných pastevců a zviditelnit toto povolání v rámci zemědělského odvětví i mimo něj. Lepším vzděláváním (zejména co se týče vodění zvířat na pastvu a jejich hygieny, ale také ochrany stád a držení pasteveckých psů) a zavedením programů odborného vedení ze strany zkušených pastevců by se dalo zlepšit předávání poznatků. Co se týče pastevců, je třeba ve větším měřítku rozvíjet taková motivační opatření, jako je zlepšování jejich životních a pracovních podmínek na vysokohorských pastvinách i v zemědělských podnicích (zejména ve Středomoří), investice do infrastruktury, které tyto důstojné životní podmínky a řádné pracovní podmínky umožní, uzavírání kolektivních smluv a pořádání veletrhů pracovních příležitostí pro získávání sezónních pracovníků. Ve svém stanovisku o inovacích a modernizaci ve venkovských oblastech Výbor regionů doporučil především modernizovat možnosti odborné přípravy ve venkovských regionech a přizpůsobit je podmínkám celosvětové konkurence a potřebám místních podniků a navýšit finanční podporu odborné přípravy ve venkovských oblastech v rámci ESF, která je v současné době velmi slabá.

V Bruselu dne 9. října 2019.

předseda
Evropského výboru regionů
Karl-Heinz LAMBERTZ